

sticatione. Isa. 55: "Audite audientes me, et comedite bonum, et delectabitur in crassitudine anima vestra," idest in dulcedine spiritualis gratiae: Sapient. 8: Intrans in domum meam, conquiescam cum Dei sapientia, idest cum Christo, qui est sapida scientia: "non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec taedium convictus illius, sed laetitiam et gaudium, et in amicitia illius delectatio bona:," Psal. 20: "Quam magna multitudo dulcedinis tuae Domine! Gustate, et videte etc.," Cant. 3: "Mel et lac sub lingua tua," idest dulcedo spiritualis in meditatione cordis. Haec dulcedo spiritualis est quaedam praegustatio gaudii caelestis valens contra tria mala quae sunt in mundo. Ibi est falsa dulcedo in delectabilibus utendis, grandis amaritudo in adversis sustinendis, tristis imago in bonis faciendis. De primo Proverb. 9: "Aquae furtivae dulciores sunt, et panis absconditus suavior;" sed dulcedo falsa est, quia animae perditio. Job. 34: "Dulcedo illius vermis.," Eccl. 9: "Sicut pisces hamo capiuntur, sic homines tempore malo.," Esca foris delectat, sed aculeus intus perforat. Job 21: "Ducunt in bonis dies suos etc.," De secundo Psal. 103: "Hoc mare magnum et spatiosum," quia scilicet in hoc mundo magna et multa amaritudo: Jerem. 9: Cibabo populum istum absynthio, et potum dabo eis aquam fellis.," Job 13: homo natus de muliere etc.," De tertio Matth. 9, dixit Dominus cuidam diviti: "Vade, quaecumque habes vende, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelis; et sequere me. Qui contristatus in verbo abiit moerens.," 1 Reg. 25: "Dixerunt pueri David ad Nabal, Quodcumque invenerit manus tua, da pueris tuis, et servo tuo David. Qui respondit. Tollam panes meos et aquam et carnes, et dabo viris quos nescio unde sint?," Genes. 4: "Factum est post multos dies, ut offerret Cain de fructibus terrae munera Domino: et non respexit ad eum Dominus, nec ad munera ejus.," Hujus causa fuit, quia male obtulit, scilicet de tristi corde et facie. Contra hoc valet dulcedo spiritualis, quia falsam dulcedinem mundi facit insipidam, grandem amaritudinem facit dulcem, tristem imaginem reddit jucundam. De primo Prov. 27: "Anima saturata calcabit favos.," Gregorius: "Gustato spiritu desipit omnis caro.," Philip. 3: Quae mihi fuerunt lucra, arbitratus sum propter Christum detrimenta, propter quem omnia arbitratus sum ut stercora.," De beato Augustino dicitur: "Displicebat ei quicquid agebat in saeculo etc.," De secundo Deuter. 33: "Inundatione maris quasi lac sugent," idest boni repleti dulcedine spirituali vincunt amaritudinem mundi. 4 Reg. 2: "Eliseus misit sal in aquas amaras, et in dulces conversae sunt;" sic Christus spirituali sapore sanat amaritudinem. Hinc Stephano lapides torrentis dulces fuerunt, et multis sanctis ardentibus prunae, candentes vestes visae sunt tamquam rosae suaves

et multi sancti gaudent in tribulatione. De tertio Dan. 1: "Post dies decem apparuerunt vultus eorum meliores prae omnibus pueris qui vescebantur cibo regio.," Vultus eorum quos panis satiavit, qui de caelo descendit, dicit Glossa, apparuerunt meliores decore et hilaritate ad benefaciendum. Proverb. 15: "Cor gaudens exhilarat faciem.," 2 ad Corinth. 9: "Hilarem datorem diligit Deus.," Tertium circa spiritualem manducationem notandum est effectus hujus manducationis. Et hic est triplex: peccatorum remissio, ab aeterna morte sanatio, vera corporis Christi ad salutem aeternam participatio. De primo "Panem nostrum quotidianum etc.," idest cibum spiritualem etc. Ambrosius: "Qui manducant spiritualiter virtutem carnis et sanguinis Christi, dicuntur sumere et vere manducare, quia ipsam corporis Christi efficaciam quotidie sumunt," idest peccatorum remissionem. De secundo Joan. 6: "Hic et panis de caelo descendens; si quis ex ipso manducaverit, non morietur," scilicet morte aeterna. Augustinus super Acta Apostol.: "Patres nostri eandem escam spiritualem manducaverunt quam et nos: corporalem vero alteram, idest, manna, quod significabat Christum, et idem credentibus efficit. Alii vero qui non crediderunt, manducaverunt, et mortui sunt aeternaliter, quod non Moyes et alii boni. Quare? quia cibum invisibilem spiritualiter intellexerunt, spiritualiter esurierunt, spiritualiter gustaverunt, ut spiritualiter sanarentur, scilicet ab aeterna morte. Similiter et nos spiritualiter manducando ab aeterna morte liberamur.," De tertio super illud 1 Cor. 10: Unus panis et unum corpus sumus, qui de uno pane participamus," dicit Augustinus: "Nulli dubium est, tunc quemque corporis sanguisque dominici participem fieri, quando membrum Christi efficitur, nec alienari ab illius panis consortio, etiam si antequam panem edat, de hoc saeculo in unitate corporis Christi constitutus abscedat; quia illius Sacramenti beneficio non privatur, quando ille cum hoc quod Sacramentum significat, invenitur. Invenitur autem hoc quod Sacramentum significat, quando membrum Christi efficitur, quando credendo et amando spiritualiter manducat, quia sic in corpus Christi vere convertitur, ut cum ipso aeternaliter vivat.,"

CAPUT. XX.

De tertio modo manducandi, scilicet de Sacramentali et spirituali simul.

"Venite, comedite. Accipite et comedite," Luc. 22. Tertius modus manducandi corpus Christi est Sacramentalis et

spiritualis simul, quo boni Christiani communicant. Unde circa hunc modum possunt tria notari. Primum est multitudo non communicantium, scilicet malorum. Cum enim triplex sit modus manducandi: scilicet sacramentalis tantum, quo mali Christiani manducant, et tamen non manducant: spiritualis tantum, quo boni non manducant, et tamen manducant: sacramentalis et spiritualis simul, quo soli boni Christiani manducant et manducantur. Restat ad divisionis hujus sufficientiam multitudo quaedam malorum, qui nec manducant nec manducantur, quia scilicet corpus Christi non manducant, et ideo aeterna morte peribunt. Istorum tres sunt species sive turmae. Primi infideles, secundi negligentes, tertii contemptentes. Infideles sunt, quorum corda per malitiam fallente diabolo sic excaecata sunt, ut non possint credere et cognoscere divina Sacramenta pro salute mundi mirabili sapientia Dei instituta. Negligentes sunt, qui temporalibus lucris et saecularibus negotiis in tantum se occupant, ut sacramentum debito tempore sumere negligant. Contemptores sunt, qui sceleribus tanto amore inhaerent, quod corpus Domini sumere parvipendant. De primis Joan. 6: "Quomodo potest hic nobis carnem suam etc.": "quasi diceret: Non credimus quod possit dare. Sap. 5: "Erraverunt impii; excaecavit enim eos malitia eorum, et nescierunt Sacramenta Dei." Joan. 3: "Qui incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum." De secundis Matth. 22: "Misit rex servos suos vocare invitatos ad nuptias," dicens: "Ecce prandium meum etc. Illi autem negligentes abierunt alii in villam suam, alii in negotiationem suam." Glossa, "In villam ire est terreno labori immoderate insistere; in negotiationem vero, terrenis lucris nimis inhiare. Tales qui prandium divini Sacramenti negligunt, quamvis fidem et quaedam opera caritatis habere videantur, tamen nisi poeniteant, peribunt." Joan. 6: Nisi manducaveritis carnem filii hominis etc. Super illud Eph. 3: "Oro ut possitis comprehendere quae sit sublimitas et profundum," dicit Glossa: "Profunda caritatis sunt Ecclesiastica Sacramenta, quae sunt profunda et investigabilia, et sunt fundamentum caritatis, sine quibus non valet caritas," idest exteriora signa caritatis non valent ad salutem aeternam "sine Sacramentis ea negligentibus." Num. 9: "Si quis mundus est, et in itinere non fuerit," idest non habet impedimentum justae necessitatis, "et non fecerit phase, exterminetur anima illa de populis suis, quia sacrificium non obtulit Domino tempore suo, peccatum suum ipse portabit." De tertiis 2 Paralip. 30: "Perrexerunt cursores cum epistolis ex regis Ezechiae imperio et principum ejus, in universo israel praedicantes: Revertimini ad Dominum Deum vestrum, et venite ad sacrificium ejus," scilicet ad faciendum, phase, idest ad susci-

piendum corpus Domini. "Et quidam viri acquiescentes consilio venerunt, aliis irridentibus atque subsannantibus eos." Joan. 3: "Hoc est iudicium, quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem: erant enim eorum opera mala;" quasi dicat: Justo iudicio excommunicantur et condemnantur qui plus diligunt peccatis inhaerere, quam se praeparare, et Christum suscipere. Canon: "Qui pro sceleribus suis duobus vel tribus annis non communicant, excommunicandi sunt donec poenitentiam agant." Luc. 14: "Nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabunt coenam meam." Secundum circa hunc modum considerandum est magnitudo felicitatis bonorum corpus Christi digne sumentium. Et hoc probatur a tribus: ab optima partis electione, a Spiritus Sancti participatione, ab ipsius Christi certa inhabitatione. Primo probatur felicitas digne communicantium magna ex optima partis electione: quia sicut Beata Virgo sibi tribus propositis, scilicet esse matrem et non virginem vel esse virginem et non matrem vel esse virginem et matrem, ultimam et optimam, scilicet esse matrem et virginem simul elegit; sic inter tres modos corpus Christi manducandi elegerunt optimam partem, scilicet sacramentaliter et spiritualiter simul. Hanc ultimam partem, scilicet de primo modo comedere sacramentaliter, et de secundo modo comedere spiritualiter eligunt; et sic ex utraque parte quod melius est comedunt, et ideo multum felices sunt. Eccles. 2: "Laudavi igitur laetitiam, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet et biberet atque gauderet;" quasi dicat, Expertus sum plurima genera gaudiorum et delectationum carnis et mundi, et haec omnia vanitas, et finis eorum moeror et luctus: unde laudavi prae omnibus laetitiam, scilicet veram, idest, testimonium bonae conscientiae, et quod non esset homini sub sole, idest melius in hoc mundo, nisi quod comederet panem, scilicet qui de caelo descendit, et biberet vinum quod laetificat cor hominis, scilicet sanguinem Domini. Secundo probatur felicitas istorum magna, a Spiritus Sancti vera participatione. Psal. 80: "De petra melle saturavit eos," qui scilicet felices de corpore Christi sugunt dulcedinem Spiritus Sancti. Sapient. 12: "Quam suavis est Domine, spiritus tuus in nobis!" qui scilicet fluit in nobis de tuo corpore. Augustinus: "Participatione corporis et sanguinis Christi homo vivit non sumens tantum Sacramentum, quod et mali faciunt, sed pertingens usque ad spiritus participationem, ut in corpore Domini tamquam membrum maneat, et ejus spiritu vegetetur." Tertio probatur ab ipsius Christi certa inhabitatione. Joan. 6: "Qui manducat carnem meam etc." Hilarius: "Accepta carne Domini et hausto sanguine id efficitur, ut nos in ipso, et Christus in nobis sit: est enim in nobis Christus per carnem, dum

carnem ejus accipimus, et in eo sumus, dum se cum hoc quod nos sumus, in Deo est. „ Tertium circa hunc modum considerandum est ratio remanducationis digne manducantium; de qua remanducatione dicitur quod tales manducant et manducantur. Et hujus ratio est, quia dum corpus Domini digne a fidelibus manducatur, non ipsum ut alius cibus in manducantem convertitur; sed e converso illud vere manducans in illud spiritualiter mutatur: nam manducantem se Dominus sui corporis membrum facit, et sibi incorporans per caritatem unit, et imagini suae bonitatis similem efficit. I Corinth. 10: „Unum corpus multi sumus, qui de uno pane participamus. „ Item 12: „Vos estis corpus Christi et membra de membro. „ Quod vero manducando corpus Christi non in nobis, sed nos in illo convertimur, triplici similitudine probatur. Prima sumitur de virtute amoris nostri. Haec est enim vis amoris, transformari cor amantis in amatum, idest amati fortunae prosperae et adversae assimilari. Hugo: „Ea vis amoris est, ut talem te esse necesse sit, quale id est quod amas; et cui per affectum conjungeris, in illius similitudinem ipsa quodammodo dilectionis societate transformaris. „ Cantic. 8: „Pone me ut signaculum super cor tuum, „ super cor tamquam super ceram calidam, puram et mollem, aptam suscipere impressam imaginem. Super cor ergo calidum amore Dei, purum munditia sui, molle pietate proximi, corpus Christi ut sigillum ponitur, non ut ipsum quod immutabile est, in nos mutetur, sed nos in imaginem bonitatis ejus transmutemur. Secunda similitudo ad idem sumitur de virtute rei majoris. Nam si gutta aquae in magnum vas vini fundatur, virtute multitudinis vini aqua ex toto in illud mutatur; sed virtus Dominici corporis ineffabilis est magnitudinis, et nos multum exigui respectu illius. Psalm. 146: „Magnus Dominus etc. „ Idem „Substantia mea tamquam nihilum ante te: „ Isa. 40: „Ecce gentes quasi stilla situlae. „ Magnitudo itaque virtutis et dulcedinis Christi infusa exiguo et humili cordi nostro, vincit illud, et a se deficere faciens in illam convertit, ut jam non mundanis hominibus, non nobis ipsis, sed Christo in voluntate, sermone, bona conversatione similis simus. Psalm. 118: „Defecit in salutare tuum anima. „ Tertia similitudo ad idem sumitur de virtute rami arboris. Haec est enim proprietas surculi bonae arboris, si trunco inseratur etiam sylvestri, quod naturali virtute praevalens illius amaritudinem in suam dulcedinem et nobilitatem convertit, et similem sibi bonum fructum proferre facit; sic corpus Christi nobis insitum defectus nostros evacuat, et in suam nos bonitatem trahit, ut quales ipse frondes, flores et fructus justitiae facit, tales et nos per eum faciamus. Hinc Spiritus Sanctus dicit Ezechiel. 17: Sumam de medulla cedri

sublimis, et de vertice ramorum ejus, et plantabo in montem excelsum, et rumpet in germen, et faciet fructum. „ Cedrus sublimis est Deus Pater, rami eminentiores antiqui patres, vertex ramorum beata Virgo, medulla cedri aeterna Dei sapientia, pars de ramorum vertice, caro sumpta de Virgine. Spiritus ergo sanctus medullam cedri et partem de summo ramo sumpsit, quia Christi incarnationem fecit, et hunc quasi surculum nobilissimum plantat in montem excelsum, cum fidelibus a terrenis desideriis ad caelestia elevatis Dominici corporis tribuit Sacramentum. Hinc fructus erupit, quia cor fidele propria amaritudine relicta vitiorum, virtute corporis Domini similes Christo spirituales frondes, flores, fructus virtutum et bonorum operum facit. Hinc dictum est Augustino: „Cibus sum grandium. „ Cant. 2: „Trahe me post te, „ me scilicet mutando in te violentia meae dilectionis, magnitudine tuae dilectionis, virtute firmae insertionis, ut non maneant in me radix amaritudinis; sed praevaleat operando in me virtus et dulcedo tuae bonitatis. Gal. 6: „Vivo ego, jam non ego etc. „

CAPUT XXI.

De duodecim effectibus sive fructibus Corporis Christi contra nostros duodecim languores; et primo de quatuor primis.

„Venite, comedite etc. „ Thema speciale, „Pater meus usque modo operatur etc. „ Joan. 5. Aliud. „Altissimus de terra medicinam plasmavit, „ Eccles. 38. Thema proprium, „Benedictus fructus ventris tui, „ Luc. 1. „Ascendam in palmam, „ idest in crucem, „ et apprehendam fructus ejus, „ Cantic. 7. Sextum principaliter circa Sacramentum Dominici corporis notandum, est effectus bonitatis suae, sive virtus spiritualis. Nam quia parentes primi per vetiti a Deo pomi gustum corrupti multas infudere miserias suo generi, necessarium fuit medicamento Salvatoris miseris subveniri. Circa quod sciendum, quod nostrae miseriae sunt tres generales; scilicet vincula culpae, defectus gratiae, mortis plagae. De primo Psal. 118: „Funes peccatorum circumplexi sunt me: „ 2 Paral. 36, in oratione Manasse: „Incurvatus sum multo vinculo ferri, „ idest peccati. De secundo Psal. 138: „Imperfectum meum viderunt etc. „ Item Psalm. 142: „Anima mea sicut terra sine aqua tibi, „ idest sterilis sine fluentia gratiarum et germine virtutum. De tertio Psal. 17: „Circumdederunt me dolores mortis. „ Item Psal. 38: „Amove a me plagas tuas: „ Job 16: „Inimicus

meus irruit in me quasi gigas, concidit me vulnere super vulnus. „ In qualibet istarum trium miseriarum generalium intelliguntur quatuor mala specialia, quasi duodecim languores speciales, ad quos curandos ordinantur duodecim dominici corporis effectus, sive fructus. Apocal. 22: „ Ostendit mihi Angelus lignum vitae afferens fructus duodecim per singulos menses, „ idest ad curandos nostros duodecim defectus, sive languores. Psal. 102: „ Benedic anima mea Dominum, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis etc. „ Prima quatuor mala nostra sive languores sunt quasi vincula culpae, quibus stringuntur animae: scilicet daemonis tentatio, fomitis repugnatio, cordis macula, creatoris offensa. Contra haec valet fructus Virginis, scilicet corpus Salvatoris. De primo languore ad Ephes. 6: „ Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli: „ Eccles. 21: „ Multae sunt insidiae dolosi, „ scilicet de diversis vitiis, et multis modis tentat. „ 1 Petr. 5: „ Vigilate, quia adversarius vester etc. „ Glossa, „ circuit tamquam hostis, clausos obsidens muros, explorat an sit aliqua pars murorum minus stabilis, cujus aditu ad interiora penetret. „ Offert oculis formas illicitas, et faciles voluptates, ut usu destruat castitatem; aures per canora tentat, ut Christianum molliat rigorem; linguam convitio provocat, manus injuriis lacescentibus ad caedem instigat, honores terrenos promittit, ut caelestes adimat. Psal. 142: „ Persecutus est inimicus animam meam. „ De secundo Galat. 5: „ Caro concupiscit adversus spiritum. „ Ad Rom. 7: „ Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae. „ Augustinus: „ Video aliam legem, idest fomitem peccati in membris meis, ut in oculo ad concupiscendum, in lingua ad maledicendum, in manu ad malefaciendum, et sic de aliis: repugnantem legi mentis meae, idest legi Dei. De tertio, Jerem. 2: „ Si laveris te nitro, tamen maculata es in iniquitatibus tuis coram me: „ Proverb. 20: „ Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum a peccato? „ Eccles. 7: „ Non est homo justus in terra qui faciat bonum et non peccet. „ De quarto Deut. 9: „ Memento ne obliviscaris quomodo ad iracundiam provocaveris Dominum Deum tuum. „ Et quanto major culpa, tanto major contra peccatorem ira divina. Zach. 1: „ Ego iratus sum parum, ipsi autem adjuverunt in malum. „ Augustinus: „ Justitia Dei non sinit esse dedecus culpae sine decore vindictae. „ Contra haec quatuor mala ordinantur quatuor dominici corporis fructus primi, qui nos liberant a vinculis culpae: daemonem fugat, fomitem refrigerat, maculam cordis mundat, iram Dei placat. De primo fructu Tob. 6: „ Si cordis particulam super carbones posueris, fumus ejus extricat omne genus daemonum. „ Flumen, in quo pisces sunt, significat mundum: omnes pisces ejus,

diversa genera hominum: piscis ille magnus, gentem Judaeorum: cor piscis, quasi membrum nobilissimum, et ex quo vita procedit, beatam Virginem: particula cordis significat corpus Salvatoris de Virgine sumptum. Hoc debet super carbones poni, idest fidelibus accensis, igne amoris donari: tunc fumus ejus, idest virtus spiritualis, fugat tentationes daemonum. Psal. 67: „ Exurgat Deus, et dissipentur inimici ejus etc. „ De secundo fructu Psal. eod.: „ Selmon mons Dei, mons pinguis. „ Mons Dei est Christus, Selmon interpretatur umbra. Christus igitur est umbra nostri refrigerii, quia, ut dicit Glossa, „ de corpore Christi manat umbra gratiae, quae nobis defensusaculum est contra incentiva vitiorum, et carnalis concupiscentiae: „ unde dictum est de Virgine beata: „ Virtus Altissimi obumbrabit tibi, „ idest umbram faciet tibi: umbra enim fit de corpore et lumine. Lumen est Verbum Dei, corpus caro Christi. Accessit lumen corpori, idest Verbum carni. „ Verbum enim caro factum est. „ Dum ergo fidelis corpus Christi sumit, spirituale refrigerium percipit quasi de umbra gratiae, quae de ipso fluit. Oseae 14: „ Ego quasi ros, et Israel germinabit quasi lilius. „ De tertio fructu Isa 6: „ Volavit ad me unus de Seraphim, et in manu ejus calculus quem forcipe tulit de altari, et dixit: Ecce tetigi labia tua, et auferetur iniquitas tua, et peccatum tuum mundabitur. „ Lapis iste praecisus sumptus de altari, significat corpus Christi; et dum eo os cordis tangitur, peccatum veniale mundatur. Gregorius: „ Dominus dedit nobis Sacramentum salutis, ut qui quotidie peccamus, et ille jam mori pro peccato non potest, per hoc remissionem consequamur. „ De quarto fructu Prov. 21: „ Munus absconditum extinguit iras: „ Levit. 2: „ Si de craticula fuerit oblatio similia conspersa oleo, tollet memoriale de ipso, et adolebit super altare „ in odorem suavitatis Domino. „ Panis in craticula coctus et oblatus, et aspersus oleo, Christus in cruce pro nobis passus et totus unctus Spiritu Sancto. Hujus sacrificii memoriale est hostia, quae offertur in memoriam passionis dominicae. Haec debet et super altari adoleri, idest, accendi, quia in corde fidei cum fervore desiderii et devotionis suscipi. Hic odor suavitatis est Domino, idest tam gratus Deo, ut ob ejus gratiam remittat iram suam, et nos sibi reconciliet, et ad aeternam pacem perducatur. Amen.

CAPUT XXII.

De quatuor fructibus secundis.

„ Venite, comedite etc. „ Secunda quatuor mala nostra, sive languores, sunt quatuor defectus gratiae, quibus multae labo-